

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Betänkandet Låt fler forma framtiden!

(SOU 2016:6, Diariern Ku2016/00088/D)

Betänkandet har fångat grundproblemet; klyftan mellan de som deltar och de som inte deltar har ökat. Skillnaderna visar sig i ett ökat klassamhälle. Alltmer skilda bostadsområden, ökade inkomstskillnader, olika skolor utifrån klass och fritidsintressen utövas på skilda platser. Andelen "nyhetsundvikare" har ökat.

Det är de välutbildade och socioekonomiskt resursstarka som deltar i vardagens och i det offentliga demokratiarbetet.

Därför kommer den stora utmaningen vara att skapa demokratiska arenor. Platser och sammanhang där tankar, åsikter, intressen och erfarenheter kan mötas på lika villkor. På så sätt kan deltagande i olika demokratiska processer stimuleras.

3.6.2 Maktutredning

Känslan av maktlöshet är demokratins värsta fiende. Känslan av maktlöshet bottnar i regel i s.k. utanförskap, i ökade klasskillnader.

Det behövs en djupgående och strukturerad analys av maktförhållanden i dagens Sverige.

Folkets Hus och Parker välkomnar förslaget om att tillsätta en maktutredning.

5.4 Politiskt deltagande genom det civila samhället

Folkrörelsernas betydelse för en levande demokrati är en grundbult. Det är genom folkrörelserna som medborgare blir synliga och där kunskap ges om hur demokrati fungerar i praktiken. Folkrörelserna är en bro in i de politiska partierna och en demokratiskola.

Folkrörelser, nya som gamla behövs för att mobilisera medborgarna för förändring och rättvisa. Det är viktigt att se folkrörelser för dess egenvärde och inte i första hand som utförare av offentliga uppdrag. För att folkrörelsernas ska kunna utvecklas utifrån sin idé är det nödvändigt att verksamhetsanslagen till organisationerna ökar. Folkrörelserna får inte bli beroende av uppdrag och projekt på det offentligas villkor för att överleva. Självständiga och aktiva folkrörelser är en förutsättning för en deltagardemokrati.

Folkets Hus och Parker saknar en tydligt uttalad bedömning om att öka samhällets stöd till folkrörelser.

5.5.2 Behovet av mötesplatser

Utredningens bedömning är att möjligheten till mötesplatser bör förbättras i kommunerna. Utredningen föreslår att skolans lokaler i större utsträckning bör användas för föreningsaktiviteter. Detta kan vara bra och möjligt men otillräckligt om verkliga förändringar för att öka delaktigheten i olika demokratiska processer ska äga rum.

Allmänna samlingslokaler har varit föremål för flera statliga utredningar. I betänkandet *Allmänna samlingslokaler – demokrati, kultur, utveckling* från 2003 konstaterades det att allmänna samlingslokaler är viktiga grundpelare i det demokratiska samhället. Utredningen ansåg att det borde finnas samlingslokal i varje lokal miljö. Utredningen fokuserade på storstadsområden och ungdomars behov av anpassade lokaler.

Det är anmärkningsvärt att så lite har hänt trots dessa tydliga förslag.

Dagligen rapporterar olika media om bråk och missnöje från olika bostadsområden. Det finns ett påtagligt underskott av gemensamma mötesplatser där föreningar kan mötas och där kulturarrangemang kan äga rum.

Många kommuner har satsat på fina kulturhus i centrala miljöer där olika aktörer kan hyra in sig. Alltmer arbetar dessa kulturhus med kommersiell hyressättning för konferenser. Dessutom driver de restauranger för att få intäkter. Dessa kulturhus är alltför sällan en tillgång för det lokala föreningslivet.

Det behövs andra tillgängliga mötesplatser där folk bor. Medborgardrivna hus för föreningsliv, kultur och bildning.

Statens Kulturråd och Statens konstråd har fått i uppdrag att fördela pengar till kulturprojekt i socioekonomiskt utsatta områden. Syftet är att ytterligare stärka kulturen i ett antal bostadsområden runt om i landet med lågt valdeltagande och lågt deltagande i offentligt finansierad kultur. Denna satsning har fått namnet *Äga rum*.

Folkets Hus och Parker har gjort en kartläggning av möjligheterna att skapa nya medborgardrivna kultur- och samlingslokaler i socioekonomiskt utsatta bostadsområden som vi kallar - Nya mötesplatser. I samband med detta deltar Folkets Hus och Parker i processen med att starta nya Folkets Hus på några platser runt om i landet, i samarbete med boende, föreningsliv, bostadsbolag och kommun. Vi ser tydliga tendenser att behovet av mötesplatser är stort och att ett Folkets hus kan vara den gemensamma katalysator som kommun, lokala aktörer och boende kan samlas kring och bygga upp tillsammans, på lika villkor.

Folkets Hus och Parker ser positivt på satsningen *Äga rum* men vill betona nödvändigheten i att projekten har en långsiktig strategi och att det finns ett tydligt lokalt ägarskap av projekten.

Det är dock beklagligt att riksorganisationer inte kan ansöka om dessa medel. Folkets Hus och Parkers erfarenhet är att lokala föreningar i urbana områden behöver ett påtagligt stöd i kontakter med bostadsbolag och kommuner. I dessa sammanhang behövs en riksorganisation som kan stötta den lokala föreningen med kunskap och erfarenhet. De "äldre" folkrörelserna behövs i detta arbete och borde därför kunna söka pengar som finns inom satsningen *Äga rum*.

Folkets Hus och Parker anser att det behövs ett samlingslokalslyft. Boverket behöver tillföras minst 100 mkr för att möjliggöra mötesplatser i socioekonomiskt svaga bostadsområden. Betänkandet borde i denna fråga vara mer konkret och tydlig om ökat stöd till Boverket.

10.2 Intresseorganisationernas roll i demokratin

Folkrörelsernas roll är och har varit att påverka och granska den offentliga maktutövningen. Flertalet folkrörelser har bildats genom att människor har gått samman för att påtala missförhållanden och därmed vara med och förändra och utveckla samhället.

Genom att det offentliga upprätthåller dialog med folkrörelser och aktivt inhämtar åsikter kan föreslagna förändringar och lagar upplevas som legitima.

Större organisationer har möjlighet att följa utredningar och kommittéer. Men flertalet folkrörelser och föreningar har inte personalresurser för att göra detta arbete och har många gånger inte ens möjlighet att svara på remisser. Det är därför angeläget att pröva olika former för dialog och samråd.

Modellen med sakråd och hearings är ett bra komplement till remissförfarandet.

Folkets Hus och Parker stödjer utredningens bedömning att det är viktigt att göra deltagandet tillgängligt för fler föreningar och folkrörelser.

10.5 Påverkan genom icke institutionella kanaler

Utredningen gör en bra beskrivning av den ökade professionaliseringen av opinionsbildning. Starka intresseorganisationer använder sig av tankesmedjor för att påverka den aktuella debatten.

Folkets Hus och Parker anser att det är viktigt att det offentliga är noga med att sakråd, remisser och hearings har en bred representativitet.

14.6 Fritidsgårdar och ungdomens hus

Antalet fritidsgårdar har minskat sedan 1990-talet, samtidigt som ungdomsarbetslösheten är alldeles för hög. Ungdomar i riskzonen är en överrepresenterad grupp på ungdomsgårdar. Det borde därför var självklart att satsa mer på ungdomsgårdar.

I arbetet med att göra ungdomar delaktiga borde idéorganisationer i större utsträckning kunna driva fritidsgårdar. En mångfald av olika idéburna organisationer som driver fritidsgårdar kan bidra till ökat engagemang för det gemensamma och inte minst för lokalsamhället.

Samtidigt kan en medborgardriven samlingslokal i lokalsamhället rymma både vuxen- och ungdomsverksamhet.

Särskilt viktigt är att samlingslokaler rymmer anpassade lokaler för musik, dans och teater m.m.

Folkets Hus och Parker anser att det behövs en övergripande strategi för ett samlingslokallyft där behovet av ungdomsgårdar, kulturlokaler, föreningslokaler, studielokaler vävs samman.

För Riksorganisationen Folkets Hus och Parker